

PARTEA GENERALĂ

Titlul I. Legea penală și limitele ei de aplicare

Capitolul I. Dispoziții preliminare

Art. 1. Scopul legii penale. Legea penală apără, împotriva infracțiunilor, România, suveranitatea, independența, unitatea și indivizibilitatea statului, persoana, drepturile și libertățile acesteia, proprietatea, precum și întreaga ordine de drept.

Art. 2. Legalitatea incriminării. Legea prevede care fapte constituie infracțiuni, pedepsele ce se aplică infractorilor și măsurile ce se pot lua în cazul săvârșirii acestor fapte.

Notă. 1. A se vedea și art. 23 alin. (12) din Constituție: „**Art. 23. Libertatea individuală.** (...) (12) Nicio pedeapsă nu poate fi stabilită sau aplicată decât în condițiile și în temeiul legii”.

2. A se vedea și art. 7 din Convenția europeană a drepturilor omului: „**Art. 7. Nicio pedeapsă fără lege.** 1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul în care a fost săvârșită, nu constituia o infracțiune, potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii. 2. Prezentul articol nu va aduce atingere judecării și pedepsirii unei persoane vinovate de o acțiune sau de o omisiune care, în momentul săvârșirii sale, era considerată infracțiune potrivit principiilor generale de drept recunoscute de națiunile civilizate”.

3. A se vedea și art. 49 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene: „**Art. 49. Principiile legalității și proporționalității infracțiunilor și pedepselor.** (1) Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau omisiune care, în momentul săvârșirii, nu constituia infracțiune potrivit dreptului intern sau dreptului internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai mare decât cea aplicabilă la momentul săvârșirii infracțiunii. În cazul în care, ulterior săvârșirii infracțiunii, legea prevede o pedeapsă mai ușoară, se aplică aceasta din urmă. (2) Prezentul articol nu aduce atingere judecării și pedepsirii unei persoane care s-a făcut vinovată de o acțiune sau omisiune care, în momentul săvârșirii, era incriminată pe baza principiilor generale recunoscute de comunitatea națiunilor. (3) Pedepsele nu trebuie să fie disproporționate față de infracțiune”.

Hotărâri C.E.D.O. 1. Articolul 7 parag. 1 din Convenție consacră, la modul general, principiul legalității delictelor și a pedepselor (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) și interzice, în mod special, aplicarea retroactivă a dreptului penal atunci când ea se face în dezavantajul acuzatului. Dacă interzice în mod special extinderea domeniului de aplicare a infracțiunilor existente asupra faptelor care, până atunci, nu constituiau infracțiuni, el prevede, pe de altă parte, neaplicarea legii penale în mod extensiv în dezavantajul acuzatului, de exemplu, prin analogie. Rezultă că legea trebuie să definească în mod clar infracțiunile și sancțiunile care le pedepsesc (cauza *Dragotoniū și Militaru-Pidhorni c. României*, Hotărârea din 24 mai 2007, în M. Of. nr. 420 din 23 iunie 2010).

2. Articolul 7 parag. 1 din Convenție nu se limitează la a interzice aplicarea retroactivă a legii penale în dezavantajul celui acuzat, ci întruchiează, mai general, principiul că numai legea poate defini o infracțiune și prescrie o pedeapsă (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), precum și principiul că legea penală nu trebuie să fie extensiv interpretată în detrimentul acuzatului, de exemplu, prin analogie. Reiese din toate acestea că o infracțiune trebuie să fie clar definită în lege, condiție ce este îndeplinită atunci când justițiabilul poate ști, plecând de la textul dispoziției pertinente și, dacă este necesar, cu ajutorul interpretării instanțelor, care sunt acțiunile și omisiunile care îl pot face răspunzător (cauza *Kokkinakis c. Greciei*, Hotărârea din 25 mai 1993, www.echr.coe.int).

3. Infracțiunile și pedepsele trebuie să fie clar definite prin lege. Această condiție este îndeplinită atunci când justițiabilul poate ști, plecând de la textul dispoziției pertinente și, dacă este necesar, folosind interpretarea acesteia de către instanțele de judecată, actele și omisiunile care atrag răspunderea penală și ce pedeapsă va fi aplicată pentru fapta săvârșită și/sau omisiune. Articolul 7 din Convenție nu interzice interpretarea judiciară a regulilor privind răspunderea penală de la caz la caz, cu condiția însă ca rezultatul interpretării să fie previzibil în mod rezonabil. Având în vedere cele de mai sus, este dificil, dacă nu imposibil pentru o persoană să prevadă schimbarea jurisprudenței instanțelor naționale. Curtea admite că instanțele naționale sunt în măsură să interpreteze și să aplice dreptul național, însă reamintește că principiul legalității infracțiunilor și a sancțiunilor prevăzut în art. 7 din Convenție interzice interpretare largă a dreptului penal, în detrimentul celui acuzat. De asemenea, Curtea admite că statele membre sunt libere să își modifice politica penală, inclusiv prin agravarea pedepselor, însă aplicarea retroactivă a legislației penale trebuie să fie permisă numai atunci când modificarea legislativă este favorabilă acuzatului (cauza *Del Rio Prada c. Spaniei*, Hotărârea din 10 iulie 2012, www.echr.coe.int).

4. Conceptul de „pedeapsă” din art. 7 din Convenție este un concept autonom. Punctul de plecare în orice evaluare a existenței unei pedepse este dacă măsura în cauză este impusă în urma condamnării pentru o „infracțiune”. Alți factori care ar putea fi luați în calcul ca relevanți în această privință sunt

natura și scopul măsurii în cauză, încadrarea sa în temeiul legislației naționale, procedurile implicate în elaborarea și implementarea măsurii, severitatea ei. Potrivit principiilor dezvoltate în jurisprudența Curții în contextul art. 7 din Convenție, acest text cere ca o infracțiune să fie clar definită în lege, ca legea să fie predictibilă și previzibilă, să interzică aplicarea retroactivă a legislației penale mai punitive în detrimentul acuzatului și să garanteze aplicarea retroactivă a legislației mai favorabile (cauza *Mihai Toma c. României*, Hotărârea din 24 ianuarie 2012, în M. Of. nr. 839 din 13 decembrie 2012).

5. Supunerea unui condamnat la un regim mai sever decât cel care era în vigoare la data săvârșirii faptelor constituie o încălcare a prevederilor art. 7 din Convenție, care reglementează principiul *nulla poena sine lege* (cauza *Welch c. Regatului Unit*, Hotărârea din 9 februarie 1995, în *T. Toader, A. Stoica, N. Cristuș*, CP adnotat, p. 11).

Capitolul II. Limitele aplicării legii penale

Secțiunea I. Aplicarea legii penale în spațiu

Art. 3. Teritorialitatea legii penale. Legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite pe teritoriul României.

Notă. Pentru înțelesul unor termeni, a se vedea *infra*, art. 142 – „Teritoriul” și art. 143 – „Infracțiune săvârșită pe teritoriul țării” din Codul penal.

Art. 4. Personalitatea legii penale. Legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării, dacă făptuitorul este cetățean român sau dacă, neavând nicio cetățenie, are domiciliul în țară.

Notă. A se vedea și O.U.G. nr. 112/2001 privind sancționarea unor fapte săvârșite în afara teritoriului țării de cetățeni români sau de persoane fără cetățenie domiciliate în România (M. Of. nr. 549 din 3 septembrie 2001).

Art. 5. Realitatea legii penale. (1) Legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării, contra siguranței statului român sau contra vieții unui cetățean român, ori prin care s-a adus o vătămare gravă integrității corporale sau sănătății unui cetățean român, când sunt săvârșite de către un cetățean străin sau de o persoană fără cetățenie care nu domiciliază pe teritoriul țării.

(2) Punerea în mișcare a acțiunii penale pentru infracțiunile prevăzute în alineatul precedent se face numai cu autorizarea prealabilă a procurorului general.

Art. 6. Universalitatea legii penale. (1) Legea penală se aplică și altor infracțiuni decât celor prevăzute în art. 5 alin. (1), săvârșite în afara teritoriului țării, de un cetățean străin sau de o persoană fără cetățenie care nu domiciliază pe teritoriul țării, dacă:

a) fapta este prevăzută ca infracțiune și de legea penală a țării unde a fost săvârșită;

b) făptuitorul se află în țară.

(2) Pentru infracțiunile îndreptate împotriva intereselor statului român sau contra unui cetățean român, infractorul poate fi judecat și în cazul când s-a obținut extrădarea lui.

(3) Dispozițiile alineatelor precedente nu se aplică în cazul când, potrivit legii statului în care infractorul a săvârșit infracțiunea, există vreo cauză care împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale sau continuarea procesului penal ori executarea pedepsei, sau când pedeapsa a fost executată ori este considerată ca executată. Când pedeapsa nu a fost executată sau a fost executată numai în parte, se procedează potrivit dispozițiilor legale privitoare la recunoașterea hotărârilor străine.

Art. 7. Legea penală și convențiile internaționale. Dispozițiile cuprinse în art. 5 și 6 se aplică, dacă nu se dispune altfel printr-o convenție internațională.

Art. 8. Imunitatea de jurisdicție. Legea penală nu se aplică infracțiunilor săvârșite de către reprezentanții diplomatici ai statelor străine sau de alte persoane care, în conformitate cu convențiile internaționale, nu sunt supuse jurisdicției penale a statului român.

Notă. 1. A se vedea și: ✓ Convenția cu privire la relațiile diplomatice, încheiată la Viena la 18 aprilie 1961, ratificată de România prin Decretul nr. 566/1968 (B. Of. nr. 89 din 8 iulie 1968); ✓ Convenția cu privire la relațiile consulare, încheiată la Viena la 24 aprilie 1963, ratificată de România prin Decretul nr. 481/1971 (B. Of. nr. 10 din 28 ianuarie 1972).

2. A se vedea și art. 34 din Legea nr. 17/1990 privind regimul juridic al apelor maritime interioare, al mării teritoriale, al zonei contigue și al zonei economice exclusive ale României, republicată (M. Of. nr. 765 din 21 octombrie 2002), potrivit căruia, sub rezerva excepțiilor prevăzute de lege, *„navele militare străine și alte nave de stat străine folosite pentru servicii guvernamentale se bucură de imunitate de jurisdicție pe timpul cât se află în porturi, în apele maritime interioare și în marea teritorială ale României”*.

Hotărâri C.E.D.O. Curtea a reținut o anumită orientare a dreptului internațional spre a limita imunitatea statelor în caz de prejudicii corporale rezultate dintr-o acțiune sau omisiune produsă în statul forului, dar această practică nu este universală. Orientarea pare să privească, în mod esențial, pagubele corporale „asigurabile”, adică cele rezultate din accidente de circulație obișnuite, și nu probleme ce au în vedere sfera centrală a suveranității statelor, cum ar fi actele comise de un militar pe teritoriul unui alt stat. Acestea din urmă pot, prin natura lor, să pună probleme sensibile ale relațiilor diplomatice dintre state și ale securității naționale, astfel că, în privința lor, imunitatea de jurisdicție a statelor trebuie recunoscută în stadiul actual de dezvoltare a normelor de drept internațional în materie (cauza *McElhinney c. Irlandei*, Hotărârea din 21 noiembrie 2001, în *C. Bîrsan*, Convenția europeană, p. 462).

Art. 9. Extrădarea. Extrădarea se acordă sau poate fi solicitată pe bază de convenție internațională, pe bază de reciprocitate și, în lipsa acestora, în temeiul legii.

Notă. 1. A se vedea și art. 19 din Constituție: „**Art. 19. Extrădarea și expulzarea.** (1) *Cetățeanul român nu poate fi extrădat sau expulzat din România.* (2) *Prin derogare de la prevederile alineatului (1), cetățenii români pot fi extrădați în baza convențiilor internaționale la care România este parte, în condițiile legii și pe bază de reciprocitate.* (3) *Cetățenii străini și apatrizii pot fi extrădați numai în baza unei convenții internaționale sau în condiții de reciprocitate.* (4) *Expulzarea sau extrădarea se hotărăște de justiție.*”

2. A se vedea și Titlul II – „Extrădarea” și Titlul III – „Dispoziții privind cooperarea cu statele membre ale Uniunii Europene în aplicarea Deciziei-cadru nr. 2002/584/JAI a Consiliului Uniunii Europene din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre” din Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, republicată (M. Of. nr. 377 din 31 mai 2011).

Secțiunea II. Aplicarea legii penale în timp

Art. 10. Activitatea legii penale. Legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite în timpul cât ea se află în vigoare.

Art. 11. Neretroactivitatea legii penale. Legea penală nu se aplică faptelor care, la data când au fost săvârșite, nu erau prevăzute ca infracțiuni.

Art. 12. Retroactivitatea legii penale. (1) Legea penală nu se aplică faptelor săvârșite sub legea veche, dacă nu mai sunt prevăzute de legea nouă. În acest caz executarea pedepselor, a măsurilor de

siguranță și a măsurilor educative, pronunțate în baza legii vechi, precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte, încetează prin intrarea în vigoare a legii noi.

(2) Legea care prevede măsuri de siguranță sau măsuri educative se aplică și infracțiunilor care nu au fost definitiv judecate până la data intrării în vigoare a legii noi.

Notă. A se vedea *supra*, nota de la art. 2, precum și art. 15 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia „*Legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile*”.

Hotărâri C.E.D.O. 1. Este oprită aplicarea retroactivă a legii penale, deoarece s-ar încălca principiul *nullum crimen sine lege*, adică principiul legalității incriminării și a pedepsei. În speță, instanțele naționale l-au condamnat pe inculpat la 4 ani închisoare, luând în considerare și activitatea desfășurată înainte de intrarea în vigoare a Codului penal estonian (13 ianuarie 1995), deși în acea perioadă activitatea infractorului nu era considerată infracțiune, ci o abatere administrativă. Prin aceasta, instanțele naționale au încălcat prevederile art. 7 parag. 1 din Convenția europeană. Curtea a mai arătat că, în cazul infracțiunilor continue sau continuate, dacă în prima perioadă a săvârșirii faptelor acestea nu au fost incriminate, fapta se încadrează potrivit legii de incriminare, dar se ține seama numai de actele comise după incriminare, nu și de cele anterioare (cauza *Puhk c. Estoniei*, Hotărârea din 10 februarie 2004, în *T. Toader, A. Stoica, N. Cristuș*, CP adnotat, p. 11).

2. În cazul în care, la data săvârșirii faptelor, reclamantul risca o pedeapsă de 2 luni, însă i-a fost aplicată o sancțiune de 2 ani, prevăzută de o lege nouă în materie, intrată în vigoare ulterior, este încălcat principiul neretroactivității legii penale, chiar dacă sancțiunile noi mai grave au fost motivate de înăsprirea luptei împotriva traficului de droguri (cauza *Jamil c. Franței*, Hotărârea din 8 iunie 1995, în *C. Bîrsan*, Convenția europeană, p. 584).

Art. 13. Aplicarea legii penale mai favorabile. (1) În cazul în care de la săvârșirea infracțiunii până la judecarea definitivă a cauzei au intervenit una sau mai multe legi penale, se aplică legea cea mai favorabilă.

(2) Când legea anterioară este mai favorabilă, pedepsele complementare care au corespondent în legea penală nouă se aplică în conținutul și limitele prevăzute de aceasta, iar cele care nu mai sunt prevăzute în legea penală nouă nu se mai aplică.

Art. 14. Aplicarea obligatorie a legii penale mai favorabile în cazul pedepselor definitive. (1) Când după rămânerea definitivă a

hotărârii de condamnare și până la executarea completă a pedepsei închisorii sau amenzii a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, sancțiunea aplicată, dacă depășește maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită, se reduce la acest maxim.

(2) Dacă după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare la detențiune pe viață și până la executarea ei a intervenit o lege care prevede pentru aceeași faptă pedeapsa închisorii, pedeapsa detențiunii pe viață se înlocuiește cu maximul închisorii prevăzut pentru acea infracțiune.

(3) Dacă legea nouă prevede în locul pedepsei închisorii numai amenda, pedeapsa aplicată se înlocuiește cu amenda, fără a se putea depăși maximul special prevăzut în legea nouă. Ținându-se seama de partea executată din pedeapsa închisorii, se poate înlătura în totul sau în parte executarea amenzii.

(4) Pedepsele complementare, măsurile de siguranță, precum și măsurile educative neexecutate și neprevăzute în legea nouă, nu se mai execută, iar cele care au corespondent în legea nouă se execută în conținutul și limitele prevăzute de această lege.

(5) Când o dispoziție din legea nouă se referă la pedepse definitive aplicate, se ține seama, în cazul pedepselor executate până la data intrării în vigoare a acesteia, de pedeapsa redusă sau înlocuită potrivit dispozițiilor alineatelor precedente.

Notă. Potrivit art. 2 din Decretul-lege nr. 6/1990 (M. Of. nr. 4 din 8 ianuarie 1990), „Toate dispozițiile privind pedeapsa cu moartea din Codul penal, Codul de procedură penală și alte acte normative sunt considerate că se referă la pedeapsa detențiunii pe viață”.

Art. 15. Aplicarea facultativă a legii penale mai favorabile în cazul pedepselor definitive. (1) Când după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la executarea completă a pedepsei închisorii a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, iar sancțiunea aplicată este mai mică decât maximul special prevăzut de legea nouă, ținându-se seama de infracțiunea săvârșită, de persoana condamnatului, de conduita acestuia după pronunțarea hotărârii sau în timpul executării pedepsei și de timpul cât a executat din pedeapsă, se poate dispune fie menținerea, fie reducerea pedepsei. Pedeapsa aplicată nu poate fi coborâtă sub limita ce ar rezulta din reducerea

acestei pedepse proporțional cu micșorarea maximului special prevăzut pentru infracțiunea săvârșită.

(2) Dispozițiile art. 14 alin. (5) se aplică și în cazul condamnărilor arătate în prezentul articol, executate până la data intrării în vigoare a legii noi, pedeapsa din hotărâre reducându-se cu o treime.

Notă. Cu privire la aplicarea art. 12, art. 14 și art. 15 C. pen., a se vedea art. 458 – „*Intervenirea unei legi penale noi*” din Codul de procedură penală.

Hotărâri C.E.D.O. 1. Referitor la dreptul celui acuzat de săvârșirea unei fapte penale de a beneficia de aplicarea unei pedepse mai blânde prevăzute de o lege adoptată după comiterea infracțiunii ce i se impută, Curtea a arătat că s-a format în mod progresiv un consens la nivel european și internațional în a considera că aplicarea legii penale mai favorabile, chiar posterioară comiterii infracțiunii, a devenit un principiu fundamental de drept penal, recunoscut atât de Convenția americană privitoare la drepturile omului, cât și de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, fiind înscris și în Statutul Curții Penale Internaționale și care, conform interpretării Curții de Justiție a Uniunii Europene, face parte din tradițiile constituționale comune ale statelor membre [cauza *Scoppola c. Italiei* (nr. 2), Hotărârea din 17 septembrie 2009, în *C. Bîrsan*, Convenția europeană, p. 586].

2. În cazul în care o lege penală nouă nu dezincriminează faptele comise de inculpat, ci numai prevede un tratament sancționator mai blând pentru aceste fapte, tratament de care a profitat și inculpatul – instanța aplicându-i o sancțiune mai blândă în limitele prevăzute de legea nouă –, nu există o violare a art. 7 parag. 1 din Convenție (cauza *G. c. Franței*, Hotărârea din 27 septembrie 1995, în *T. Toader, A. Stoica, N. Cristuș*, CP adnotat, p. 17).

Art. 16. Aplicarea legii penale temporare. Legea penală temporară se aplică infracțiunii săvârșite în timpul când era în vigoare, chiar dacă fapta nu a fost urmărită sau judecată în acest interval de timp.

Titlul II. Infrațiunea

Capitolul I. Dispoziții generale

Art. 17. Trăsăturile esențiale ale infracțiunii. (1) Infrațiunea este fapta care prezintă pericol social, săvârșită cu vinovăție și prevăzută de legea penală.

(2) Infrațiunea este singurul temei al răspunderii penale.

Hotărâri C.E.D.O. Caracterul penal al unei acuzații se determină după trei criterii: încadrarea juridică a faptei în raport cu legislația națională, natura însăși a acestei acuzații și gradul de severitate a sancțiunii. Curtea a constatat că, în dreptul intern belgian, retragerea permisului de circulație nu constituie o măsură cu caracter penal, ci o măsură preventivă având drept scop să înlăture din circulație, pentru un timp determinat, pe unii conducători auto periculoși. Această calificare juridică în dreptul intern ar putea să nu fie determinantă în raport cu prevederile Convenției europene, dat fiind sensul autonom și material pe care Convenția îl atribuie termenului de acuzație în materie penală. În ceea ce privește severitatea măsurii, prin intensitatea și durata sa nu are o semnificație atât de importantă pentru a justifica socotirea ei ca o sancțiune penală. În speță, retragerea permisului nu a cauzat un prejudiciu notabil reclamantului, deoarece acesta a avut posibilitatea să îl recupereze după 6 zile din momentul când agentul de poliție i l-a reținut și după 2 zile din momentul când a cerut restituirea. În aceste condiții, Curtea a considerat că în speță nu sunt aplicabile prevederile art. 6 din Convenție sub aspectul lor penal (cauza *Escoubet c. Belgiei*, Hotărârea din 28 octombrie 1999, în *T. Toader, A. Stoica, N. Cristuș*, CP adnotat, p. 30).

Art. 18. Pericolul social al faptei. Faptă care prezintă pericol social în înțelesul legii penale este orice acțiune sau inacțiune prin care se aduce atingere uneia dintre valorile arătate în art. 1 și pentru sancționarea căreia este necesară aplicarea unei pedepse.

Art. 18¹. Faptă care nu prezintă pericolul social al unei infracțiuni. (1) Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, dacă prin atingerea minimă adusă uneia din valorile apărute de lege și prin conținutul ei concret, fiind lipsită în mod vădit de importanță, nu prezintă gradul de pericol social al unei infracțiuni.

(2)^[1] La stabilirea în concret a gradului de pericol social se ține seama de modul și mijloacele de săvârșire a faptei, de scopul urmărit, de împrejurările în care fapta a fost comisă, de urmarea produsă sau care s-ar fi putut produce, precum și de persoana și conduita făptuitorului, dacă este cunoscut.

(3) În cazul faptelor prevăzute în prezentul articol, procurorul sau instanța poate aplica una dintre sancțiunile cu caracter administrativ prevăzute la art. 91.

R.I.L.: Prin Decizia nr. XXXV/2006 (M. Of. nr. 368 din 30 mai 2007), Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiunile Unite, a admis recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la aplicarea sancțiunilor cu caracter administrativ faptelor concurente în cazul când sunt incidente dispozițiile art. 18¹ din Codul penal și a stabilit că:

„În cazul săvârșirii de către aceeași persoană a unor fapte concurente care, în accepțiunea textului de lege menționat, nu prezintă gradul de pericol social al unor infracțiuni, se va aplica o singură sancțiune cu caracter administrativ, conform dispozițiilor art. 91 din Codul penal”.

Art. 19. Vinovăția. (1) Vinovăție există când fapta care prezintă pericol social este săvârșită cu intenție sau din culpă.

1. Fapta este săvârșită cu intenție când infractorul:

a) prevede rezultatul faptei sale, urmărind producerea lui prin săvârșirea acelei fapte;

b) prevede rezultatul faptei sale și, deși nu-l urmărește, acceptă posibilitatea producerii lui.

2. Fapta este săvârșită din culpă când infractorul:

a) prevede rezultatul faptei sale, dar nu-l acceptă, socotind fără temeii că el nu se va produce;

b) nu prevede rezultatul faptei sale, deși trebuia și putea să-l prevadă.

(2) Fapta constând într-o acțiune săvârșită din culpă constituie infracțiune numai atunci când în lege se prevede în mod expres aceasta.

(3) Fapta constând într-o inacțiune constituie infracțiune fie că este săvârșită cu intenție, fie din culpă, afară de cazul când legea sancționează numai săvârșirea ei cu intenție.

^[1] Alin. (2) și (3) ale art. 18¹ sunt reproduse astfel cum au fost modificate prin art. XX pct. 1 din Legea nr. 202/2010.

Art. 19¹.^[1] Condițiile răspunderii penale a persoanelor juridice.

(1) Persoanele juridice, cu excepția statului, a autorităților publice și a instituțiilor publice care desfășoară o activitate ce nu poate face obiectul domeniului privat, răspund penal pentru infracțiunile săvârșite în realizarea obiectului de activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice, dacă fapta a fost săvârșită cu forma de vinovăție prevăzută de legea penală.

(2) Răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea penală a persoanei fizice care a contribuit, în orice mod, la săvârșirea aceleiași infracțiuni.

Notă. A se vedea și Titlul IV – „Proceduri speciale”, Capitolul I¹ – „Procedura privind tragerea la răspundere penală a persoanei juridice” (art. 479¹-479¹⁵) din Partea specială a Codului de procedură penală.

Capitolul II. Tentativa

Art. 20. Conținutul tentativei. (1) Tentativa constă în punerea în executare a hotărârii de a săvârși infracțiunea, executare care a fost însă întreruptă sau nu și-a produs efectul.

(2) Există tentativă și în cazul în care consumarea infracțiunii nu a fost posibilă datorită insuficienței sau defectuoșității mijloacelor folosite, ori datorită împrejurării că în timpul când s-au săvârșit actele de executare, obiectul lipsea de la locul unde făptuitorul credea că se află.

(3) Nu există tentativă atunci când imposibilitatea de consumare a infracțiunii este datorită modului cum a fost concepută executarea.

Art. 21. Pedepsirea tentativei. (1) Tentativa se pedepsește numai când legea prevede expres aceasta.

(2) Tentativa se sancționează cu o pedeapsă cuprinsă între jumătatea minimului și jumătatea maximumului prevăzute de lege pentru infracțiunea consumată, fără ca minimul să fie mai mic decât minimul general al pedepsei. În cazul când pedeapsa prevăzută de lege este detențiunea pe viață, se aplică pedeapsa închisorii de la 10 la 25 de ani.

(3)^[2] În cazul persoanei juridice, tentativa se sancționează cu amendă cuprinsă între minimul special și maximumul special al amenzi

^[1] Art. 19¹ a fost introdus prin art. 1 pct. 1 din Legea nr. 278/2006.

^[2] Alin. (3) al art. 21 a fost introdus prin art. 1 pct. 2 din Legea nr. 278/2006.

prevăzute de lege pentru infracțiunea consumată, reduse la jumătate. La această pedeapsă se pot adăuga una sau mai multe pedepse complementare.

Art. 22. Desistarea și împiedicarea rezultatului. (1) Este apărât de pedeapsă făptuitorul care s-a desistat ori a împiedicat mai înainte de descoperirea faptei producerea rezultatului.

(2) Dacă actele îndeplinite până în momentul desistării sau împiedicării producerii rezultatului constituie o altă infracțiune, se aplică pedeapsa pentru acea infracțiune.

Capitolul III. Participația

Art. 23. Participanții. Participanți sunt persoanele care contribuie la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală în calitate de autori, instigatori sau complici.

Art. 24. Autorul. Autor este persoana care săvârșește în mod nemijlocit fapta prevăzută de legea penală.

Art. 25. Instigatorul. Instigator este persoana care, cu intenție, determină pe o altă persoană să săvârșească o faptă prevăzută de legea penală.

Art. 26. Complicele. Complice este persoana care, cu intenție, înlesnește sau ajută în orice mod la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală. Este de asemenea complice persoana care promite, înainte sau în timpul săvârșirii faptei, că va tăinui bunurile provenite din aceasta sau că va favoriza pe făptuitor, chiar dacă după săvârșirea faptei promisiunea nu este îndeplinită.

Art. 27. Pedeapsa în caz de participație. Instigatorul și complicii la o faptă prevăzută de legea penală săvârșită cu intenție se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru autor. La stabilirea pedepsei se ține seama de contribuția fiecăruia la săvârșirea infracțiunii, precum și de dispozițiile art. 72.

Art. 28. Circumstanțele personale și reale. (1) Circumstanțele privitoare la persoana unui participant nu se răsfrâng asupra celorlalți.

(2) Circumstanțele privitoare la faptă se răsfrâng asupra participanților, numai în măsura în care aceștia le-au cunoscut sau le-au prevăzut.

Art. 29. Instigarea neurmată de executare. (1) Actele de instigare neurmte de executarea faptei, precum și actele de instigare urmate de desistarea autorului ori de împiedicarea de către acesta a producerii rezultatului, se sancționează cu o pedeapsă între minimul special al pedepsei pentru infracțiunea la care s-a instigat și minimul general. În cazul când pedeapsa prevăzută de lege este detențiunea pe viață, se aplică pedeapsa închisorii de la 2 la 10 ani.

(2) Actele arătate în alineatul precedent nu se sancționează, dacă pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea la care s-a instigat este de 2 ani sau mai mică, afară de cazul când actele îndeplinite de autor până în momentul desistării constituie altă faptă prevăzută de legea penală.

Art. 30. Împiedicarea săvârșirii faptei. Participantul nu se pedepsește dacă în cursul executării, dar înainte de descoperirea faptei, împiedică consumarea acesteia. Dacă actele săvârșite până în momentul împiedicării constituie o altă faptă prevăzută de legea penală, participantului i se aplică pedeapsa pentru această faptă.

Art. 31. Participația improprie. (1) Determinarea, înlesnirea sau ajutorarea în orice mod, cu intenție, la săvârșirea din culpă de către o altă persoană, a unei fapte prevăzute de legea penală, se sancționează cu pedeapsa pe care legea o prevede pentru fapta comisă cu intenție.

(2) Determinarea, înlesnirea sau ajutorarea în orice mod, cu intenție, la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, de către o persoană care comite acea faptă fără vinovăție, se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune.

(3) Dispozițiile art. 28-30 se aplică în mod corespunzător.

Capitolul IV. Pluralitatea de infracțiuni

Art. 32. Formele pluralității. Pluralitatea de infracțiuni constituie, după caz, concurs de infracțiuni sau recidivă.

Art. 33. Concursul de infracțiuni. Concurs de infracțiuni există:
a) când două sau mai multe infracțiuni au fost săvârșite de aceeași persoană, înainte de a fi condamnată definitiv pentru vreuna dintre ele. Există concurs chiar dacă una dintre infracțiuni a fost comisă pentru săvârșirea sau ascunderea altei infracțiuni;

b) când o acțiune sau inacțiune, săvârșită de aceeași persoană, datorită împrejurărilor în care a avut loc și urmărilor pe care le-a produs, întrunește elementele mai multor infracțiuni.

Hotărâri C.E.D.O. Concursul ideal tipic de infracțiuni se caracterizează prin aceea că faptul unic se descompune în două infracțiuni distincte. În asemenea cazuri, pedeapsa cea mai grea absoarbe, de regulă, pedeapsa mai ușoară. Într-o astfel de situație, nu există nimic care să contrazică art. 4 din Protocolul nr. 7 adițional la Convenție, deoarece acesta interzice ca o persoană să fie judecată de două ori pentru aceeași infracțiune, în timp ce, în cadrul concursului ideal de infracțiuni, același fapt comportă o analiză în cadrul a două infracțiuni distincte. Desigur, este recomandabil, pentru o bună administrare a justiției, ca infracțiunile provenind din același fapt penal să fie sancționate de o singură instanță într-o procedură unică. Nu se poate susține însă că este încălcat art. 4 din Protocolul nr. 7, din moment ce această dispoziție nu se opune ca instanțe diferite să judece infracțiuni diferite, chiar dacă ar proveni din același fapt penal (cauza *Oliveira c. Elveției*, Hotărârea din 30 iulie 1998, în *T. Toader, A. Stoica, N. Cristuș*, CP adnotat, p. 53).

R.I.L.: Prin Decizia nr. II/2005 (M. Of. nr. 867 din 27 septembrie 2005), Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiile Unite, a admis recursul în interesul legii și, în aplicarea dispozițiilor art. 33 lit. b) din Codul penal referitoare la concursul de infracțiuni, a stabilit că:

„Raportul sexual cu o persoană de sex diferit, care este rudă în linie directă sau frate ori soră, prin constrângerea acesteia sau profitând de imposibilitatea ei de a se apăra ori de a-și exprima voința, constituie atât infracțiunea de viol prevăzută de art. 197 alin. (1) din Codul penal și alin. (2) lit. b¹) din același articol (dacă victima locuiește și gospodărește împreună cu făptuitorul), cât și infracțiunea de incest prevăzută de art. 203 din Codul penal, în concurs ideal”.

Art. 34. Pedeapsa principală în caz de concurs de infracțiuni săvârșite de persoana fizică^[1]. (1) În caz de concurs de infracțiuni, se stabilește pedeapsa pentru fiecare infracțiune în parte, iar dintre acestea se aplică pedeapsa, după cum urmează:

a) când s-a stabilit o pedeapsă cu detențiune pe viață și una sau mai multe pedepse cu închisoare ori cu amendă, se aplică pedeapsa detențiunii pe viață;

b) când s-au stabilit numai pedepse cu închisoare, se aplică pedeapsa cea mai grea, care poate fi sporită până la maximum ei special, iar când acest maxim nu este îndeplătit, se poate adăuga un spor de până la 5 ani;

[1] Denumirea marginală a art. 34 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. I pct. 3 din Legea nr. 278/2006.

c) când s-au stabilit numai amenzi, se aplică pedeapsa cea mai mare, care poate fi sporită până la maximum ei special, iar dacă acest maximum nu este îndestulător, se poate adăuga un spor de până la jumătate din acel maximum;

d) când s-a stabilit o pedeapsă cu închisoare și o pedeapsă cu amendă, se aplică pedeapsa închisorii, la care se poate adăuga amenda, în totul sau în parte;

e) când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoare și mai multe pedepse cu amendă, se aplică pedeapsa închisorii, potrivit dispoziției de la lit. b), la care se poate adăuga amenda, potrivit dispoziției de la lit. c).

(2) Prin aplicarea dispozițiilor din alineatul precedent nu se poate depăși totalul pedepselor stabilite de instanță pentru infracțiunile concurente.

R.I.L.: Prin Decizia nr. X/2005 (M. Of. nr. 123 din 9 februarie 2006), Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiile Unite, a admis recursul în interesul legii și, în aplicarea dispozițiilor art. 34, cu referire la art. 120 din Codul penal, a stabilit că:

„1. În caz de concurs de infracțiuni, dintre care pentru unele s-au stabilit pedepse ce intră sub incidența grațierii, dispozițiile referitoare la contopire se aplică numai cu privire la pedepsele executabile ce nu au făcut obiectul grațierii sau care au fost grațiate parțial.

2. Grațierea individuală, în cazul concursului de infracțiuni, vizează numai pedeapsa rezultantă”.

Art. 35. Pedepsa complementară și măsurile de siguranță în caz de concurs de infracțiuni. (1) Dacă pentru una dintre infracțiunile concurente s-a stabilit și o pedeapsă complementară, aceasta se aplică alături de pedeapsa închisorii.

(2) Dacă s-au stabilit mai multe pedepse complementare de natură diferită, sau chiar de aceeași natură dar cu conținut diferit, acestea se aplică alături de pedeapsa închisorii.

(3) Dacă s-au stabilit mai multe pedepse complementare de aceeași natură și cu același conținut, se aplică cea mai grea dintre acestea.

(4)^[1] Măsurile de siguranță de natură diferită sau de aceeași natură, dar cu un conținut diferit, luate în cazul infracțiunilor concurente, se cumulează.

[1] Alin. (4) al art. 35 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 4 din Legea nr. 278/2006.

(5)^[1] Dacă s-au luat mai multe măsuri de siguranță de aceeași natură și cu același conținut, dar pe durate diferite, se aplică o singură dată măsura de siguranță cu durata cea mai lungă. În cazul măsurilor de siguranță de aceeași natură și cu același conținut, luate potrivit art. 118, acestea se cumulează.

Art. 36. Contopirea pedepselor pentru infracțiuni concurente săvârșite de persoana fizică^[2]. (1) Dacă infractorul condamnat definitiv este judecat ulterior pentru o infracțiune concurentă, se aplică dispozițiile art. 34 și 35.

(2) Dispozițiile art. 34 și 35 se aplică și în cazul în care, după ce o hotărâre de condamnare a rămas definitivă, se constată că cel condamnat suferise și o altă condamnare definitivă pentru o infracțiune concurentă.

(3) Dacă infractorul a executat în totul sau în parte pedeapsa aplicată prin hotărârea anterioară, ceea ce s-a executat se scade din durata pedepsei aplicate pentru infracțiunile concurente.

(4) Dispozițiile privitoare la aplicarea pedepsei în caz de concurs de infracțiuni se aplică și în cazul în care condamnarea la pedeapsa detențiunii pe viață a fost comutată sau înlocuită cu pedeapsa închisorii.

R.I.L.: Prin Decizia nr. LXX (70)/2007 (M. Of. nr. 539 din 17 iulie 2008), Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiunile Unite, a admis recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la posibilitatea contopirii de către instanțele de control judiciar a pedepsei aplicate pentru infracțiunea care a făcut obiectul judecății cu pedepse aplicate infracțiunilor concurente pentru care infractorul a fost condamnat definitiv, în cazul în care contopirea nu a fost efectuată mai întâi de către instanța de fond, și a stabilit că:

„Instanțele de control judiciar nu pot dispune direct în căile de atac contopirea pedepsei aplicate pentru infracțiunea care a făcut obiectul judecății cu pedepse aplicate infracțiunilor concurente, pentru care există o condamnare definitivă, în cazul în care contopirea nu a fost dispusă de către prima instanță”.

^[1] Alin. (5) al art. 35 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. IV din O.U.G. nr. 60/2006.

^[2] Denumirea marginală a art. 36 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. I pct. 6 din Legea nr. 278/2006.

Art. 37. Recidiva în cazul persoanei fizice^[1]. (1) Există recidivă pentru persoana fizică în următoarele cazuri^[2]:

a) când după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de 6 luni, cel condamnat săvârșește din nou o infracțiune cu intenție, înainte de începerea executării pedepsei, în timpul executării acesteia sau în stare de evadare, iar pedeapsa prevăzută de lege pentru a doua infracțiune este închisoarea mai mare de un an;

b) când după executarea unei pedepse cu închisoare mai mare de 6 luni, după grațierea totală sau a restului de pedeapsă, ori după împlinirea termenului de prescripție a executării unei asemenea pedepse, cel condamnat săvârșește din nou o infracțiune cu intenție pentru care legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de un an;

c) când după condamnarea la cel puțin trei pedepse cu închisoare până la 6 luni sau după executare, după grațierea totală sau a restului de pedeapsă, ori după prescrierea executării a cel puțin trei asemenea pedepse, cel condamnat săvârșește din nou o infracțiune cu intenție pentru care legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de un an.

(2) Există recidivă și în cazurile în care una dintre pedepsele prevăzute în alin. (1) este detențiunea pe viață.

(3) Pentru stabilirea stării de recidivă în cazurile prevăzute în alin. (1) lit. a) și b) și alin. (2), se poate ține seama și de hotărârea de condamnare pronunțată în străinătate, pentru o faptă prevăzută și de legea română, dacă hotărârea de condamnare a fost recunoscută potrivit dispozițiilor legii.

R.I.L.: Prin Decizia nr. XVIII/2007 (M. Of. nr. 542 din 17 iulie 2008), Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiunile Unite, a admis recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la aplicarea dispozițiilor art. 37 lit. b), în concurs cu cele ale art. 37 lit. a) din Codul penal, atunci când prima condamnare a fost avută în vedere ca prim termen al recidivei postexecutorii în cauza care atrage aplicarea art. 37 lit. a) din același cod, și a stabilit că:

„În cazul săvârșirii unei noi infracțiuni de către o persoană condamnată definitiv la mai multe pedepse, dintre care unele au fost executate, iar pentru altele durata pedepsei nu s-a împlinit, trebuie să se rețină că aceea infracțiune

^[1] Denumirea marginală a art. 37 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. I pct. 7 din Legea nr. 278/2006.

^[2] Partea introductivă a alin. (1) al art. 37 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. I pct. 8 din Legea nr. 278/2006.

a fost săvârșită atât în condițiile stării de recidivă postcondamnatorie, cât și în cele ale stării de recidivă postexecutorie, ceea ce atrage aplicarea concomitentă a dispozițiilor art. 37 lit. a) și b) din Codul penal”.

Art. 38. Condamnările care nu atrag starea de recidivă. (1) La stabilirea stării de recidivă nu se ține seama de hotărârile de condamnare privitoare la:

- a) infracțiunile săvârșite în timpul minorității;
- a¹) infracțiunile săvârșite din culpă;
- b) infracțiunile amnistiate;
- c) faptele care nu mai sunt prevăzute ca infracțiuni de legea penală.

(2) De asemenea, nu se ține seama de condamnările pentru care a intervenit reabilitarea, sau în privința cărora s-a împlinit termenul de reabilitare.

Art. 39. Pedeapsa în caz de recidivă pentru persoana fizică^[1].

(1) În cazul recidivei prevăzute în art. 37 alin. (1) lit. a), pedeapsa stabilită pentru infracțiunea săvârșită ulterior și pedeapsa aplicată pentru infracțiunea anterioară se contopesc potrivit dispozițiilor art. 34 și 35. Sporul prevăzut în art. 34 alin. (1) lit. b) se poate mări până la 7 ani.

(2) Dacă pedeapsa anterioară a fost executată în parte, contopirea se face între pedeapsa ce a mai rămas de executat și pedeapsa aplicată pentru infracțiunea săvârșită ulterior.

(3) În cazul săvârșirii unei infracțiuni după evadare, prin pedeapsa anterioară se înțelege pedeapsa care se execută, cumulată cu pedeapsa aplicată pentru evadare.

(4) În cazul recidivei prevăzute în art. 37 alin. (1) lit. b), se poate aplica o pedeapsă până la maximul special. Dacă maximul special este neîndestulător, în cazul închisorii se poate adăuga un spor de până la 10 ani, iar în cazul amenzii se poate aplica un spor de cel mult două treimi din maximul special.

(5) În cazul recidivei prevăzute în art. 37 lit. c) se aplică în mod corespunzător dispozițiile din alineatele precedente.

(6) Dacă după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și mai înainte ca pedeapsa să fi fost executată sau considerată ca executată, se descoperă că cel condamnat se află în stare de recidivă,

^[1] Denumirea marginală a art. 39 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. 1 pct. 9 din Legea nr. 278/2006.

instanța aplică dispozițiile din alin. (1) în cazul recidivei prevăzute în art. 37 lit. a) și dispozițiile din alin. (4) în cazul recidivei prevăzute în art. 37 lit. b).

(7) Dispozițiile alineatului precedent se aplică și în cazul în care condamnarea la pedeapsa detențiunii pe viață a fost comutată sau înlocuită cu pedeapsa închisorii.

Art. 40. Pedeapsa în unele cazuri când nu există recidivă.

(1) Când după condamnarea definitivă cel condamnat săvârșește din nou o infracțiune, înainte de începerea executării pedepsei, în timpul executării acesteia sau în stare de evadare, și nu sunt întrunite condițiile prevăzute de lege pentru starea de recidivă, pedeapsa se aplică potrivit regulilor pentru concursul de infracțiuni.

(2)^[1] În cazul persoanei juridice, dacă nu sunt întrunite condițiile prevăzute în art. 40² alin. (1) lit. a), pedeapsa se aplică potrivit regulilor pentru concursul de infracțiuni.

Art. 40¹.^[2] Pedeapsa în caz de concurs de infracțiuni săvârșite de persoana juridică.

(1) În caz de concurs de infracțiuni săvârșite de persoana juridică, se stabilește pedeapsa amenzii pentru fiecare infracțiune în parte și se aplică amenda cea mai mare, care poate fi sporită până la maximumul special prevăzut în art. 71¹ alin. (2) sau (3), iar dacă acest maximum nu este îndeplătit, se poate adăuga un spor de până la o treime din acel maximum.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și în cazul în care persoana juridică condamnată definitiv este judecată ulterior pentru o infracțiune concurentă, precum și atunci când după ce o hotărâre de condamnare a rămas definitivă, se constată că persoana juridică suferise și o altă condamnare definitivă pentru o infracțiune concurentă. În aceste cazuri, partea din amenda executată se scade din amenda aplicată pentru infracțiunile concurente.

(3) Dispozițiile art. 35 se aplică în mod corespunzător.

Art. 40². Recidiva în cazul persoanei juridice. (1) Există recidivă pentru persoana juridică în următoarele cazuri:

^[1] Alin. (2) al art. 40 a fost introdus prin art. I pct. 10 din Legea nr. 278/2006.

^[2] Art. 40¹ și 40² au fost introduse prin art. I pct. 11 din Legea nr. 278/2006.

a) când după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare, persoana juridică săvârșește din nou o infracțiune cu intenție, iar amenda pentru infracțiunea anterioară nu a fost executată;

b) când după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare, persoana juridică săvârșește din nou o infracțiune cu intenție, iar amenda pentru infracțiunea anterioară a fost executată sau considerată ca executată.

(2) În cazul recidivei prevăzute în alin. (1) lit. a), amenda stabilită pentru infracțiunea săvârșită ulterior și amenda aplicată pentru infracțiunea anterioară se contopesc, potrivit art. 40¹ alin. (1) și (3). Sporul prevăzut în art. 40¹ alin. (1) se poate mări până la jumătate.

(3) Dacă amenda anterioară a fost executată în parte, contopirea se face între amenda ce a mai rămas de executat și amenda aplicată pentru infracțiunea săvârșită ulterior.

(4) În cazul recidivei prevăzute în alin. (1) lit. b), se aplică pedeapsa amenzii până la maximul special prevăzut în art. 71¹ alin. (2) sau (3), iar dacă acest maxim nu este îndeplătit, se poate adăuga un spor de până la două treimi din acel maxim.

(5) Dacă după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și mai înainte ca amenda să fi fost executată sau considerată ca executată, se descoperă că persoana juridică condamnată se află în stare de recidivă, instanța aplică dispozițiile din alin. (2), în cazul recidivei prevăzute în alin. (1) lit. a), și dispozițiile din alin. (4), în cazul recidivei prevăzute în alin. (1) lit. b).

Art. 41. Unitatea infracțiunii continuate și a celei complexe.

(1) În cazul infracțiunii continuate și al infracțiunii complexe nu există pluralitate de infracțiuni.

(2) Infracțiunea este continuată când o persoană săvârșește la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni.

(3) Infracțiunea este complexă când în conținutul său intră, ca element sau ca circumstanță agravantă, o acțiune sau inacțiune care constituie prin ea însăși o faptă prevăzută de legea penală.

Art. 42.^[1] Pedeapsa pentru infracțiunea continuată. Infracțiunea continuată se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru

^[1] Art. 42 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 12 din Legea nr. 278/2006.

infracțiunea săvârșită, la care se poate adăuga un spor, potrivit dispozițiilor art. 34 sau, după caz, art. 40¹ alin. (1).

Art. 43. Recalcularea pedepsei pentru infracțiunea continuată sau complexă. Dacă infractorul condamnat definitiv pentru o infracțiune continuată sau complexă este judecat ulterior și pentru alte acțiuni sau inacțiuni care intră în conținutul aceleiași infracțiuni, ținându-se seama de infracțiunea săvârșită în întregul ei, se stabilește o pedeapsă corespunzătoare, care nu poate fi mai ușoară decât cea pronunțată anterior.

Capitolul V. Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei

Art. 44. Legitima apărare. (1) Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, săvârșită în stare de legitimă apărare.

(2) Este în stare de legitimă apărare acela care săvârșește fapta pentru a înlătura un atac material, direct, imediat și injust, îndreptat împotriva sa, a altuia sau împotriva unui interes obștesc, și care pune în pericol grav persoana sau drepturile celui atacat ori interesul obștesc.

(2¹)^[1] Se prezumă că este în legitimă apărare, și acela care săvârșește fapta pentru a respinge pătrunderea fără drept a unei persoane prin violență, viclenie, efracție sau prin alte asemenea mijloace, într-o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ori delimitat prin semne de marcare.

(3) Este de asemenea în legitimă apărare și acela care din cauza tulburării sau temerii a depășit limitele unei apărări proporționale cu gravitatea pericolului și cu împrejurările în care s-a produs atacul.

Hotărâri Com.E.D.O. și Hotărâri C.E.D.O. 1. Articolul 3 din Convenție consacră una dintre valorile fundamentale ale societăților democratice. Chiar și în cele mai dificile circumstanțe, cum ar fi lupta împotriva terorismului și a crimei organizate, Convenția interzice în termeni absoluți tortura și tratamentele inumane și degradante, indiferent de comportamentul victimei. Curtea admite că, în situații de menținere a ordinii, prevenire a infracțiunilor, prindere a presupușilor criminali și protejarea lor și a altor persoane, ofițerii de poliție au dreptul să folosească mijloace adecvate, inclusiv forța. Cu toate

^[1] Alin. (2¹) al art. 44 este reprodus astfel cum a fost modificat prin Titlul IX art. unic pct. 1 din Legea nr. 247/2005.